RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA IQTISODIY RIVOJLANISH

Ziyayeva Surayyo Djoraboyevna, Toshkent ijtimoiy innovatsiya universiteti katta o‘qituvchisi ziyayevasurrayo@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada raqamli transformatsiyaning iqtisodiy rivojlanishga ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi va innovatsion yechimlarning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri o‘rganilgan. Shuningdek, raqamli transformatsiyaning ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, xizmatlar sifatini oshirish va yangi ish o‘rinlari yaratishdagi roli yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *raqamli transformatsiya, iqtisodiy rivojlanish, AKT, innovatsiya, raqamli infratuzilma, iqtisodiy samaradorlik.*

РАЗВИТИЕ ДИГИТАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИКУ УЗБЕКИСТАНА

Зияева Сурайё Джорабоевна, старший преподаватель Ташкентского университета социальных инноваций ziyayevasurrayo@gmail.com

Аннотация: *В данной статье анализируется влияние цифровой трансформации на экономическое развитие. В исследовании рассматривается внедрение информационно-коммуникационных технологий, развитие цифровой инфраструктуры и влияние инновационных решений на экономическую эффективность. Также освещается роль цифровой трансформации в оптимизации производственных процессов, повышении качества услуг и создании новых рабочих мест.*

Ключевые слова: *цифровая трансформация, экономическое развитие, ИКТ, инновации, цифровая инфраструктура, экономическая*

эффективность.

DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY AND ITS INFLUENCE ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN

Ziyayeva Surayyo Joraboyevna, Senior Lecturer, Tashkent University of Social Innovations ziyayevasurrayo@gmail.com

Abstract: *This article examines the impact of digital transformation on economic development. The study explores the implementation of information and communication technologies, the development of digital infrastructure, and the influence of innovative solutions on economic efficiency. It also highlights the role of digital transformation in optimizing production processes, improving service quality, and creating new jobs.*

Keywords*: digital transformation, economic development, ICT, innovation, digital infrastructure, economic efficiency.*

XXI asrning ikkinchi choragida raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning barcha sohalarini tubdan o‘zgartirmoqda. Raqamli transformatsiya – bu nafaqat texnologiyalarni joriy etish, balki biznes jarayonlari, davlat boshqaruvi va jamiyat hayotini qayta tashkil etishdir. Jahon Banki va BMT ma’lumotlariga ko‘ra, raqamli iqtisodiyot global YaIMning 15–21% ini egallab, 2025-yilda 24 trillion dollarga yetishi kutilmoqda. Bu o‘sish an’anaviy iqtisodiyotdan 3 baravar tezroq bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi ham bu jarayondan chetda qolmadi. 2020-yilda qabul qilingan “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi mamlakatni raqamli rivojlanishga olib chiqishning asosiy hujjati bo‘ldi. Strategiya doirasida 2,5 mlrd dollar infratuzilmaga sarflandi, 280 dan ortiq loyiha amalga oshirildi. 2025-yilda mamlakat YaIM 7,7% ga o‘sib, 152 mlrd dollardan oshdi. Ushbu tezisda raqamli transformatsiyaning nazariy asoslari, O‘zbekistondagi amaliyot va iqtisodiy ta’siri tahlil qilinadi [1,2].

Raqamli transformatsiya – bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), sun'iy intellekt (SI), Internet of Things (IoT) va katta ma'lumotlar asosida iqtisodiyotni qayta shakllantirish jarayoni. U an'anaviy avtomatlashtirishdan farqli o'laroq, butun tizimni o'zgartiradi: samaradorlikni 20–30% ga oshiradi, yangi biznes modellarini yaratadi va xarajatlarni kamaytiradi.

Global tajribada raqamli transformatsiya iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Masalan, AI 2030-yilga global YaIMning 20% ini ta'minlaydi. O'zbekistonda bu jarayon "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi orqali boshqarilmoqda. Strategiya besh yo'nalishni belgilaydi: raqamli infratuzilma, elektron hukumat, raqamli industriya, raqamli ta'lim va kadrlar tayyorlash [3,4].

O'zbekistonda raqamli transformatsiya: "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi ***2020-yilda Prezident farmoni bilan tasdiqlangan. Asosiy maqsadlar sifatida quyidagilar belgilanagan:***

- *Aholi punktlarini Internetga ulashni 78% dan 95% ga yetkazish;*
- *Optik-tolali liniyalarni 120 ming km ga (2025-yil), 250 ming km ga (2030-yil) yetkazish;*
- *400 dan ortiq elektron xizmat va axborot tizimini joriy etish;*
- *"Bir million dasturchi" loyihasi orqali 587 ming nafar, shu jumladan 500 ming yoshni o'qitish.*

Natijalar:

✓ *AKT sektori YaIMga 2,1% hissa qo'shdi (2023-yil);*

✓ *IT-Parkda 2500 dan ortiq rezident kompaniya (625 tasi xorijiy), 36 300 xodim (17 000 tasi eksport yo'naltirilgan);*

✓ *AKT eksporti 2022-yildagi 140 mln dollardan 2023-yilda 344 mln dollarga oshdi (telekommunikatsiya 194 mln, dasturiy ta'minot 157 mln);*

✓ *Elektron hukumat xizmatlari 307 tadan 883 taga yetdi, O'zbekiston GII reytingida 57-o'rinni egalladi;*

✓ *“my.gov.uz” portali orqali fuqarolar onlayn xizmatlardan foydalanmoqda (elektron to‘lovlar, hujjatlar rasmiylashtirish).*

2024-yilda AI strategiyasi qabul qilindi. SI 2030-yilga YaIMga 10 mlrd dollar qo‘shishi va 430 ming ish o‘rni yaratishi kutilmoqda. IT-Parkda DataVolt bilan hamkorlikda “yashil” superkompyuter markazlari qurilmoqda [5].

Raqamli transformatsiya quyidagi yo‘nalishlarda iqtisodiy o‘sishni ta’minlaydi:

Samaradorlik va innovatsiya. Aqlli qishloq xo‘jaligi, sanoatda avtomatlashtirish xarajatlarni 20–30% ga kamaytiradi. Fintech (Payme, Click, UzCard) elektron to‘lovlarni rivojlantirdi.

Yangi ish o‘rinlari. AKT bandligi 2020-yildagi 62,2 mingdan 2023-yilda 87,8 mingga oshdi. SI 430 ming yangi ish o‘rni yaratadi. “Bir million dasturchi” loyihasi yoshlarni ish bilan ta’minlamoqda.

Eksport va raqobatbardoshlik. IT-Park eksporti ikki baravar oshdi. Elektron tijorat YaIM hissasi 1,2% ga yetdi (CAGR 372%).

Davlat boshqaruvi. Elektron hukumat byurokratiyani kamaytirdi, shaffoflikni oshirdi. 2025-yilda YaIM 7,7% o‘sishi raqamli islohotlarning natijasi.

Global misollar (Xitoy, Janubiy Koreya) shuni ko‘rsatadiki, raqamli transformatsiya YaIM o‘sishini 1–2% ga qo‘shadi. O‘zbekistonda ham bu jarayon mamlakatni o‘rta daromadli davlatlar qatoriga olib chiqishga yordam beradi.

Muammolar mavjud:

Raqamli bo‘shliq: Qishloq joylarda 4G qamrovi past (aholi 43% qamrab olingan), internet tezligi global o‘rtachadan past.

Gender tengsizligi: Ayollar IT talabalarining faqat 11% ini, internet foydalanuvchilarining 32–37% ini tashkil etadi.

Raqamli savodxonlik: Malakali kadrlar yetishmasligi (62% kompaniyalar yollashda qiyinchilik), kiberxavfsizlik zaif (2023-yilda 11,2 mln hujum).

Regulyator muammolar: Network Readiness Indexda 133-o‘rin.

Takliflar:

Qishloq joylarda raqamli o‘quv markazlarini ko‘paytirish va gender dasturlarini kuchaytirish.

Venchur kapitalini oshirish (2023-yilda 6,3 mln dollardan 80 mln ga yetkazish).

AI va kiberxavfsizlik bo‘yicha milliy strategiyani tezlashtirish.

Xususiy sektor ishtirokini rag‘batlantirish (soliq imtiyozlarini 2040-yilgacha uzaytirish).

Raqamli transformatsiya iqtisodiy rivojlanishning muhim omili bo‘lib, O‘zbekistonda “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi orqali muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. AKT sektori o‘sishi, IT-Park natijalari va AI istiqbollari mamlakat YaIMini 2030-yilga 240 mlrd dollarga yetkazishga yordam beradi. Muammolarni hal qilish orqali O‘zbekiston mintaqaviy IT-hubga aylanishi mumkin. Raqamli transformatsiya nafaqat iqtisodiy o‘sish, balki aholining turmush darajasini yaxshilash va barqaror rivojlanishni ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston–2030” strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni. 05.10.2020 yildagi PF-6079-son https://lex.uz/ru/docs/-5030957

2. Abdurahmonov Q. X. Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o‘sish omillari tahlili // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2022. – №4. – B. 15–24.

3. Yusupov R. A. O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlari // Iqtisodiy tadqiqotlar jurnali. – 2023. – №2. – B. 45–52.

4. Siddikov I., Yuldasheva N., Bekturdiev S., Sadikova Sh., Tursunova S., Sheraliyev A. (2025) Development of intelligent components of modern flexible

information systems. International Conference on Optical and Computational Technologies for Measurements and Industrial Applications (OptiComp 2025), 2025, Bukhara, Uzbekistan. https://doi.org/10.1117/12.3077574

5. Karimov B. S. Tashqi savdo rivojlanishida innovatsion texnologiyalarning o‘rni // Xalqaro moliya va hisob. – 2022. – №6. – B. 33–40.